

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף לו

(בעמ' הקודם)

א"ר אבהו אמר רבי יוחנן כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור: כגון שאכל חצי 'זית' של חלב וחצי 'זית' של בשר בבת אחת, אין הבשר המותר מצטרף לחלב האסור להשלימו לשיעור 'כזית' כדי להתחייב עליו. **חוץ מאיסורי אכילה** ושתיה של נזיר, שאם אכל חצי 'זית' ענבים וחצי 'זית' לחם בבת אחת חייב, לפי שהתורה אמרה בנזיר: **"וְכָל מִשְׁרֵת עֵנְבִים לֹא יִשְׁתֶּה"** כלומר שהנזיר חייב על אכילת פת השרויה ביון, ובהכרח שהכוונה שאין ביון 'כזית' (שהרי אם יש בו כזית אין הפסוק צריך לומר לנו שחייב שהרי זה דבר פשוט) אלא שביחד עם הפת יש 'כזית'.

ולדעת זעירי אף לעניין איסור הקטרת שאור על גבי המזבח (= כפי שנאמר בתורה **"כִּי כָּל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ..."**) היתר מצטרף לאיסור, כגון שהקטיר חצי כזית שאור וחצי כזית מצה חייב מלקות.

כמאן: דברי זעירי הם כשיטת רבי אלעזר הסובר שדורשים את תיבת "כל", וכיון שלגבי שאור נאמר "כל" (= **"כִּי כָּל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ..."**) לכן זעירי לומד שאף בשאור היתר מצטרף לאיסור.

ביאור שיטת רבי אלעזר הדורש את תיבת "כל": במס' מנחות הובאה ברייתא - נאמר **"כִּי כָּל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ"**. שואלת שם הברייתא - אולי הוא חייב רק אם הקטיר את כל הקומץ שהוא בשיעור 2 זיתים? עונה הברייתא - לכך נאמר "כל" ללמדנו שחייב גם על חצי שיעור דהיינו זית אחד. ומנין שאם הוא הקטיר חצי זית שאור וחצי זית מצה שהוא חייב? לכך נאמר "כל" ללמדנו שהיתר (= מצה) מצטרף לאיסור (= שאור) והחצי זית שאור וחצי זית מצה מצטרפים יחד להשלים את השיעור והוא חייב. ומה שאנו דורשים את תיבת "כל" זה כדעת רבי אלעזר הדורש את תיבת "כל" לגבי תערובת חמץ בפסח, שנאמר **"כָּל מִחְמָצֵת לֹא תֹאכְלוּ"**, ולדעת רבי אלעזר "כל" בא לרבות את כותח הבבלי ושכר המדי שהם תערובת חמץ ואסורים בפסח].

(המשך בדף הבא ↓)

קושיא על זעירי: אי הכי לעניין חמץ נמי: אם זעירי דורש "כל" א"כ שידרוש "כל" גם לגבי חמץ בפסח, שנאמר "כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ", וא"כ שזעירי יאמר שגם לעניין חמץ בפסח היתר מצטרף לאיסור, ומדוע הוא הוסיף רק את איסור הקטרת שאור על המזבח?

תירוץ: אין הכי נמי: אכן זעירי סובר שגם לעניין חמץ בפסח היתר מצטרף לאיסור, וזעירי דיבר על שאור כדי להוציא משיטת אביי הסובר שיש הקטרה בפחות מכזית והמקטיר שאור פחות מכזית לוקה, ולכן אמר זעירי שאין הקטרה בפחות מכזית ורק אם צירף חצי כזית שאור וחצי כזית מצה לוקה.

יתב רב דימי: רב דימי אמר את דבריו של רבי יוחנן לעיל - שבכל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר.

אביי מקשה לרב דימי: למדנו במשנה במס' טבול יום - קדירה שיש בה מקפה (= תבשיל עבה כמו דייסה) של תרומה, ונתנו בה שום ושמן של חולין לתבלין, ונגע טבול יום (= אדם טמא שטבל ועדיין לא העריב שמשו) במקצתם, פסל את כל הקדירה, לפי שהמקפה היא העיקר והשום והשמן נגררים אחריה ונחשבים כתרומה, וטבול יום פוסל את התרומה במגעו. אבל אם המקפה היא של חולין והשום והשמן הם של תרומה ונגע טבול יום במקצתם, הוא פסל רק את מקום מגעו, לפי שהמקפה היא העיקר וכשנגע בשום ובשמן של תרומה הוא פסל רק אותם כיון שהם אינם מחוברים יחד שהרי המקפה של חולין מפרידה ביניהם.

הוינן בה וכו': ומדוע הוא פסל את מקום מגעו, והרי התבלין (= השום והשמן) בטל ברוב? רבה בר בר חנה מבאר הואיל ותרומה אינה בטלה ברוב, וזר שאכל 'כזית' מתערבת זו לוקה, לפי שיש על הכל שם 'תרומה'.

אביי מסיים את קושייתו ומוכיח: בוודאי הטעם שהוא לוקה הוא משום שההיתר (= המקפה שהיא חולין) מצטרף לאיסור (= השום והשמן של תרומה), וזה שלא כדברי רבי יוחנן הנ"ל.

רב דימי דוחה את קושיית אביי: אמר ליה: כוונת רבה בר בר חנה היא שיש במקפה שום ושמן של תרומה בשיעור שאם הוא יאכל מהמקפה כדי אכילת פרס (= שיעור ארבע ביצים) ימצא שאכל 'כזית' מהשום והשמן לבדם, ולכן לוקה. [ומדובר שאכל 'פרס' מהתערובת וממילא אכל כזית איסור - דא"ש כאן ורש"י בפסחים. ואף שהרוב הוא התר, לא בטל האיסור ברוב כאשר יש כמות כזו של איסור בהתר - פרי חדש].

(המשך בדף הבא ↓)

אביי מקשה לרב דימי: אי הכי וכו': אם אכילת כזית בכדי אכילת פרס היא מדאורייתא מדוע רבנן חולקים על רבי אלעזר הסובר שלוקים על אכילת כותח הבבלי בפסח לפי שמעורב בו חמץ, והרי אף לשיטתם עליו ללקות משום שהוא אוכל כזית מהחמץ בכדי אכילת פרס (= כלומר שכשאוכל מהכותח בכדי אכילת פרס נמצא שאכל כזית חמץ שהיה מעורב בכותח).

הנח לכותח הבבלי וכו': כותח הבבלי אינו עשוי לאוכלו בפני עצמו אלא לטבל בו, ולכן לא יתכן שיאכל כזית מן החמץ המעורב בו בכדי אכילת פרס, ואף אם הוא 'קא שריף ליה מישרף' כלומר שגומע אותו בפני עצמו, הרי שבטלה דעתו אצל כל אדם ואין זה נחשב ל'אכילה', 'ואי משטר קא שטר' כלומר ואם הוא מטבל בכותח לא יתכן שאכל כזית בכדי אכילת פרס.

אביי מקשה לרב דימי: שתי מדוכות (= שכותשים בהם תבלין) שבאחת מונח תבלין של חולין ובשניה תבלין של תרומה, ולפניהן מונחות שתי קדרות אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו התבלינים שבמדוכות לתוך הקדירות, ולא ידוע איזה תבלין נפל לאיזו קדירה - הקדירה של חולין מותרת באכילה לזר לפי שאנו אומרים שהתבלין החולין נפל לתוך קדירת החולין, והתבלין תרומה נפל לתוך התרומה (והקדירה של התרומה נאכלת לכהן. אבל אם היה נופל התבלין תרומה לתוך החולין היה אסור לזר לאכול את החולין).

לכאורה מוכח שעל אכילת כזית של איסור שהתערב בהיתר 'בכדי אכילת פרס' אין איסור דאורייתא, לפי שאם האיסור הוא מדאורייתא לא היינו מתירים לאכול את הקדירה של חולין, שהרי יתכן שהתרומה נפלה לשם והוא יאכל כזית מהתרומה בכדי אכילת פרס ויתחייב מיתה.

רב דימי דוחה: אלא מאי וכו': אלא מה אתה רוצה לומר שהסיבה שבמקפה של חולין (שיש בה שום ושמן ונגע בה טבול יום שאוסר במגעו) אנו לא אומרים שהתבלין בטל ברוב - משום שההתרם מצטרף לאיסור, אם כן עדיין ישאר קשה: מדוע בשתי מדוכות אתה מתיר את המדוכת חולין משום 'שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו', והרי אם באמת נפל התבלין תרומה לתוכה - ההתרם מצטרף לאיסור!

רב דימי מסיים את דבריו: אלא הנח וכו': בגלל שמדאורייתא מצוות תרומה היא רק בדגן תירוש ויצהר, ובשאר הדברים (כגון בתבלינים) היא רק מדרבנן, אנו מקילים לומר שהחולין נפל לתוך החולין.

אביי מקשה לרב דימי: **שתי קופות** (= קופסאות) באחת יש פירות חולין ובשניה יש פירות תרומה (= האסורים באכילה למי שאינו כהן), ולפניהם יש שני סאין - אחד של פירות חולין ואחד של פירות תרומה, ונפלו הסאין לתוך הקופות (= כל סאה לקופה אחרת), ואין אנו יודעים לאיזו קופה נפלה כל סאה - הדין הוא שהפירות שבקופה של החולין מותרים באכילה בבתחילה, לפי שאנו תולים ואומרים שהחולין נפלו לתוך החולין והתרומה לתוך התרומה.

והרי אם אכילת איסור שמעורב בשיעור של 'כזית בכדי אכילת פרס' היא מדאורייתא, מדוע אנו מקילים לומר שהחולין נפלו לתוך החולין, אולי התרומה נפלה לתוך החולין ואם יאכל אותה יעבור איסור דאורייתא?

אביי מסיים את דבריו: בשלמא לדידי: לשיטתי שהאיסור הוא משום 'התר מצטרף לאיסור' - אפשר ליישב את דברי המשנה כגון שבתוך הקופות היתה כמות מרובה מהסאה שנפלה לתוכן, ולכן המועט בטל ברוב. כי לא אומרים 'איסור מצטרף להתר' אלא רק באופן ששניהם שווים או שהאיסור גדול יותר מההתר, אבל כאן שהקופת חולין גדולה יותר מהסאה שנפלה לתוכה, גם אם באמת נפלה לתוכה התרומה הרי היא בטלה ברוב.

אבל אתה רב דימי שסובר שהאיסור הוא משום 'כזית בכדי אכיל פרס' - גם אם יש רוב בקופות עדיין אם יש איסור בכדי אכילת פרס אסור לאכול את התערובת, ומדוע הקופת חולין מותרת באכילה הרי יתכן שנפלה לתוכה התרומה?

רב דימי מתרץ: מדובר בתרומה בזמן הזה שהיא מדרבנן אפילו בדגן תירוש ויצהר, ולכן תולים להקל שהחולין נפלו לתוך החולין.